

Stadigt flere akademikere er overuddannede til deres job

- **Siden begyndelsen af 1990'erne er andelen af akademikere, der har et job, de formelt set er overkvalificeret til, fordoblet. I dag har ca. 20 pct. af akademikerne mere uddannelse end hvad der umiddelbart kræves for at varetage deres job. I 1993 var andelen på 10 pct.**
- **I samme periode er andelen af akademikere blandt de beskæftigede også blevet fordoblet fra 5 pct. til 10 pct. Det svarer til, at andelen af såkaldt overuddannede akademikere er steget med 2 pct.point, hver gang andelen af akademikerne blandt alle beskæftigede er steget med 1 pct.point.**
- **En af årsagerne til den kraftige stigning i antallet af akademikere, der arbejder "under deres uddannelsesniveau", kan være, at den gennemsnitlige kvalitet i bred forstand af de akademikere, vi uddanner, falder jo større en andel af befolkningen, som får disse uddannelser. Men andre forhold kan også spille en rolle. Fx kan det være et tegn på mulige kvalitetsproblemer i uddannelsessystemet, eller at udbuddet af akademikere er steget mere end efterspørgslen efter de kernekompetencer, som akademikerne får via det formelle uddannelsessystem.**

Kraftig vækst i overuddannede akademikere

Flere og flere akademikere har et job, de formelt set er overkvalificerede til. Det vil sige at de varetager jobfunktioner som ikke matcher deres uddannelsesmæssige baggrund.

Siden begyndelsen af 1990'erne er andelen af såkaldt "overuddannede" akademikere fordoblet, og i dag har hver femte akademiker mere uddannelse end hvad der kræves for at varetage deres job.

Det drejer sig typisk om personer, som har en jobfunktion, der er beslægtet med deres uddannelse, men som formelt set kræver mindre uddannelse end det, de har. Det kan være en jurist, der arbejder som ejendomsmægler, eller en cand.mag'er, der underviser i folkeskolen.

Men der er også en mindre del af akademikerne, der er beskæftiget i jobs, som ligger meget langt fra den uddannelse, de har taget. Det kan fx være en ingeniør, der arbejder som taxachauffør.

De akademikere, der varetager job, som ikke matcher deres uddannelsesmæssige baggrund, får samtidigt en løn, der i gennemsnit er 10-15 pct. lavere end de øvrige akademikere.

I den samme periode fra starten af 1990'erne og frem til 2009 er andelen af akademikere blandt de beskæftigede samtidig fordoblet, fra 5 pct. til 10 pct., jf. figuren. Andelen af overuddannede akademikere er dermed steget med 2 pct.point., hver gang andelen af akademikere blandt de beskæftigede er steget med 1 pct.point.

Uddannelsesmismatch kan føre til lavere vækst og pres på kortere uddannede

Overuddannelse er også udtryk for, at de kvalifikationer, arbejdsstyrken har, ikke udnyttes fuldt ud. Hvis overuddannelse er udbredt og vedvarende kan det derfor føre til lavere produktivitet og økonomisk vækst.

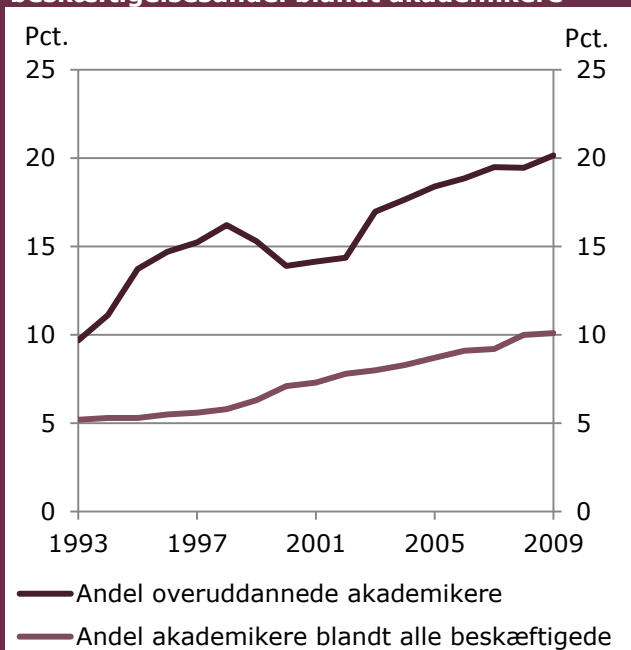
Det er isoleret set positivt, at de akademikere, som der ikke er efterspørgsel efter, finder beskæftigelse under niveau fremfor at være ledige. Det er udtryk for et fleksibelt arbejdsmarked. Da der er usikkerhed om det fremtidige behov for akademikere og det er nemmere at tilpasse sig nedad end opad i jobhierarkiet kan et vist niveau af overuddannelse næppe undgås og kan endda være hensigtsmæssig ud fra en samfundsøkonomisk betragtning. Stigningen i andelen af akademikere, som er overuddannede, har imidlertid været ret betydelig – ca. dobbelt så stor som stigningen i andelen af akademikere i befolkningen.

Den kraftige stigning i omfanget af overuddannelse blandt akademikere medfører desuden øget konkurrence om de job, der ellers normalt varetages af personer som har kortere uddannelser. I Danmark er mindstelønningerne i forvejen høje, og lønspredningen – særligt i den lave ende af indkomstfordelingen – er ret lille. Det medfører, at det kan være sværere for kortere uddannede at konkurrere sig ind på arbejdsmarkedet.

Det stigende "mismatch" mellem akademikers uddannelse og jobfunktion kan således helt overordnet skyldes, at udbuddet af akademikere er

steget hurtigere end efterspørgslen efter dem. Det indebærer, at flere akademikere må acceptere jobs, som de er overuddannede til, og til en lavere løn end hvad de alternativt ville have fået i et job, der bedre matchede deres uddannelsesniveau. Det stiller bl.a. spørgsmålstejn ved, om vi uddanner for mange kandidater og for få bachelorer og om vi uddanner de rigtige typer af kandidater.

Figur 1
Sammenhæng mellem overuddannelse og beskæftigelsesandel blandt akademikere

Anm.: Overuddannede akademikere er defineret som personer med en lang videregående uddannelse og/eller en forskeruddannelse, der varetager en jobfunktion, som hverken omfatter ledelse eller forudsætter et vidensniveau, som normalt opnås på en lang videregående uddannelse. Se boks 1 for en nærmere forklaring. Populationen omfatter de 25-59-årige og der ses bort fra personer, som er ansat i militæret, fordi det rent datamæssigt ikke er muligt at inddele disse efter jobfunktioner.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

En anden supplerende forklaring kan være, at kvaliteten af akademikere måske ikke er fulgt med tiden. Et tema her er bl.a. at taxametersystemets indretning kan betyde, at der lægges for meget vægt på at få flere gennem uddannelsessystemet end på at opnå en høj uddannelseskvalitet.

Det er desuden rimeligt at antage, at uddannelsessystemet som udgangspunkt er sådan indrettet, at de, der er "bedst egnede", i forvejen vælger at blive akademikere. Det vil betyde, at den gennemsnitlige kvalitet af de akademikere der uddannes, vil falde, i takt med at en stadig større del af befolkningen vælger at tage lange videregående uddannelser. Den samme effekt kan gøre sig gældende for andre uddannelser.

Flere undersøgelser har fundet empirisk belæg for denne effekt. Finansministeriet (2011) finder, at

den marginale effekt af uddannelse på erhvervsdeltagelsen er aftagende, jo større en andel i en årgang der i forvejen har en uddannelse, og Carneiro mfl. (2011) har dokumenteret en tilsvarende effekt på lønnen.

Boks 1. Opgørelse af overuddannede akademikere

Opgørelsen af akademikernes jobfunktion er baseret på Danmarks Statistiks fagklassifikation 2008, DISCO-08.

Overuddannede akademikere er defineret som personer med en lang videregående uddannelse og/eller en forskeruddannelse, der varetager en jobfunktion, som hverken omfatter ledelse (DISCO-08 hovedgruppe 1) eller forudsætter et vidensniveau, som normalt opnås på en lang videregående uddannelse (DISCO-08 hovedgruppe 2).

Man kan opgøre overuddannelse efter andre metoder end den, der anvendes her. De har hver især deres fordele og ulemper. Ofte anvendes den såkaldte "realiserede match"-tilgang, hvor man er overuddannet, hvis man har mere uddannelse end den gennemsnitlige uddannelseslængde i den jobfunktion, man varetager (typisk inden for et interval omkring den gennemsnitlige uddannelseslængde). En alternativ tilgang er at opgøre overuddannelse ud fra medarbejdernes egen vurdering af, om de er overuddannede eller ej.

Omfanget af overuddannelse er dog typisk større, hvis man anvender disse to metoder end hvis man anvender den metode, der ligger til grund for denne analyse. Bl.a. finder Nielsen (2011) ved hjælp af "realiserede match"-tilgangen, at omfanget af overuddannelse blandt akademikere er næsten dobbelt så stort som i analysen her.

Litteratur

Carnerio, P., J. Heckman og E. Vytlačil (2011): *Estimating Marginal Returns to Education*. American Economic Review, 101 (6).

Finansministeriet (2011): Sammenhæng mellem uddannelse og erhvervsdeltagelse. Arbejdspapir, Finansministeriet.

Nielsen, C. P. (2011): *Immigrant Over-education: Evidence from Denmark*. Journal of Population Economics, 24 (2).

Kontakt:

Forskningschef
Esben Anton Schultz
ess@kraka.org
+45 2681 5779